

Psikoloji ve Ölüm*

- Özet Çeviri -

Arş. Gör. Zümrüt Gedik

Haliç Üniversitesi, Psikoloji Bölümü
zumrutgedik@halic.edu.tr

Ölmek insanlığın bir durumudur. Yazılı tarihin başlangıcından bu yana sonluluğun farkında oluş, güçlü bir endişe kaynağı ve şekillendirici kuvvettir. İnsanlığın en ayırt edici özelliklerinden biri, gelecek olan kaçınılmaz ölüm kavramını anlayabilme kapasitesidir. Birkaç akın dışında psikolojide ölüm, bilinçdışı bölgedeydi ve 20. yüzyılın ortalarına kadar çok uç bir girişimdi.

Psikolojinin böyle evrensel bir meseleyi çok geç ele almasının altında birkaç neden olduğu söylenebilir. Bunlardan biri, 17. yüzyıl Batı insanının entelektüel merakını ve libidosunu teolojiden bilime aktarmış olmasıdır. Bunun sonucunda ölüm bir kapı girişi değil, duvar haline gelmiştir. Ölüm ve yastaki insanlar tabu olarak görülmüştür. Bu bağlamda ölümün ele alınmasını zorlaştıran diğer koşullar; (a) aile, komşuluk ve akrabalıkların parçalara ayrılmasını hızlandıran endüstriyel teknolojinin insanları duygusal ve sosyal desteklerden yoksun bırakarak bu desteklerin ölümün etkisine tampon görevi görme işlevini ortadan kaldırması, (b) yasın giderek artan bir şekilde ritüellerden arındırılması, (c) ölümün tedricen gündelik yaşantıdan çıkarılması -ölüm çoğu kişi için bir gizem haline gelmiştir, bilinmeyenden korkulmaktadır ve ölüm profesyonellerin alanı haline gelmiştir-, (d) başarıyı, üretkenliği ve geleceği vurgulayan modern toplumda, bir gelecek olmaması ihtimali ve kimliğin kaybolması çok kötü bir durumdur. Böylelikle ölüm ve yas, insanların düşmanlığını ve reddini üzerine çekmiştir.

İkinci bir güçlü sebep, psikolojinin zihinsel felsefe ve metafizikten bağımsız olma

ihtiyacıdır. Davranışın deneysel ve nesnel olarak çalışılması ile mantıksal pozitivizm baskın hale gelmiştir. Sevgi, irade, değerler ve ölüm gibi kavramlar operasyonel tanımlamalara ve ölçümlere tabi tutulmadığından önemini yitirmiştir. Pozitivizmin psikolojiye hakim olmasının faydaları su götürmezdir; ancak açıklama çabaları organizmanın dışındaki olaylarla sınırlandırılmıştır. Psikanalitik ekol bile ölüm tutumlarını ve korkularını kastrasyon korkusunun ve ayrılma anksiyetesinin türevleri olarak ele almıştır.

Ölümün Yeniden Dikkate Alınması

II. Dünya Savaşı'na kadar psikolojide hüküm süren durum böyleydi. Savaşta olaylar ve demokratik değerlerin savunulması, can ve mal kaybı, ırkçılığa meydan okunması ve daha sonra ortaya çıkan acil sosyal sorunların baskısıyla psikoloji geleneksel pozitivizmin ötesine bakmak zorunda kaldı. Giderek büyüyen hümanizm, Avrupa'da varoluşçu psikolojinin önem kazanması ve ölümü felsefi bir tema olarak öne çıkarması psikolojinin kökenini matematiksel fizik modelinden değil, insandan alması gerektiği görüşünü geliştirdi.

Anlam, amaç ve zamansallık meseleleri, merkezi hale gelmeye başladı. İnsan hayatının nabızı ve yaşamın geçiciliğinin farkında oluş sayesinde ölüm ve ölmek üzerine araştırmalar otantik ve verimli bir girişim olarak ortaya çıkmaya başladı.

Görgül Bulgular ve Klinik Anlayışlar

1. Ölüm herkesi ilgilendirir. Genç, yaşlı, sağlıklı, hasta herkeste en başından beri

yönlendirici güçtür. Tüm yaşam dönemleri boyunca varlığı söz konusudur. Dolayısıyla çocukları ölüm konusundan korumaya çalışmak, sadece onların duygusal gelişimini engellemeye yarar. Çocuklar ölümün ifade ettiği terk edilme ve gizem yerine, sınırlı ölüm anlayışlarının getirdiği strese direnmede daha yeterlidirler.

2. Ölüm korkusu, ayrılma anksiyetesi gibi klinik bir durumun yer değiştirmiş halini yansıtan ikincil bir fenomen olabilir. Ancak bulgular, bunun tam tersinin daha mümkün olabileceğine işaret etmektedir. Ölüm ve ölmeye dair endişeler ve kaygı şekil değiştirerek uykusuzluk, depresyon, ortalamanın üstünde birini kaybedeceği korkusu ve çeşitli psikosomatik, hatta psikotik durumlarda ifade bulabilir.

3. Ölüm korkusu üniter veya tek boyutlu bir değişken değildir. Cehenneme gitmek, kimliğin/benliğin yok olması, yalnızlık gibi çeşitli alt bileşenler olduğu açıktır. Çoğu insan için ölüme dair olumsuz çağrışımlar, kuvvetli köklerinin olmayışı ve minimal hakimiyette bilinmeyenle yüzleşmek zorunda olma duygularıyla bağlantılıdır. Bu özellikler "Tam anlamıyla yaşayamadım" veya "Ailem acı çekebilir" gibi düşüncelerden bile daha belirgindir. Çoğu insan için ölüm artık kefarete veya kurtuluş olasılığı taşımamakta, sonsuzluğa giden yolda zaman üzerinde bir nokta teşkil etmemekte, daha ziyade izolasyon ve kendiliğin kaybı anlamına gelmektedir.

4. Çoğu insanın bilinçli ve bilinçdışı ölüm korkuları arasında anlamlı ilişkiler vardır. Bilinçli sözel seviyede çok az ölüm korkusu bildirilmektedir. Fantezi seviyesinde ölüme karşı tutumlar ambivalent bir hal almakta ve bilinçdışı seviyede tamamen bir olumsuzluğa dönüşmektedir. Birlikte varolan kişisel ölümden kaçınma-kişisel ölümlü kabul dengesi, uyum ihtiyaçlarına hizmet eder. Kişisel ölüm karşısında in-

san zihni görünürde eş zamanlı olarak farklı gerçeklik seviyelerinde veya sonlu anlam alanlarında çalışır; bunların herbiri otonom olabilir. Dolayısıyla bilinçli seviyenin doğruladığı ölüm korkusu derecesini ele alırken dikkatli olunmalıdır.

5. Yalnızca farklı gruplarda değil, ancak farklı durumlarda da yaşamı tehdit eden bir hastalıkla veya ölüm tehdidiyle başa çıkma tarzları değişmektedir. Kanser hastalarının, kalp hastalarının ve yaşlıların ciddi hastalıkları ve yaşlarıyla başa çıkma yolları, yaşam tehdidi içermeyen stresli olaylarla başa çıkışlarından anlamlı biçimde farklıdır.

6. Ölmekte olan çoğu hasta, biyolojik durumlarıyla ilgili mucizeler beklemezler. Bakımın ve ilginin onaylanması temel iletişimlerdir. Ölmekte olan hastaların duygusal ve psikososyal ihtiyaçlarına bakıldığında, çoğunun sorumlu ve etkili davranışlar konusunda yeterli oldukları ortaya çıkar.

7. Yas bir zayıflık veya kendi isteklerine düşkünlük işareti değildir. Gerekli ve derin, insani bir ihtiyaçtır. Ayrıca çok yönlü bir kavramdır, farklı kayıp türleri sonucu oluşarak çeşitli şekillerde temsil edilir.

8. Ölmenin ve yas tutmanın çok çeşitli yolları vardır. Terminal hastalığı veya yası karakterize eden aşamaların varlığı ise desteklenmemektedir. Kübler-Ross'un ölüm aşamaları ve Bowlby'nin yas fazları bu süreçlerin dinamiklerini anlamamıza yardımcı olur ancak tüm terminal hastaların ve yas tutanların kaçınılmaz olarak geçtiği, değişmez aşamalar değildirler. "Uygun" ölüm ve yas, ölen kimsenin veya yas tutanın kabul ve tolere edebileceği ölüm ve yastır.

9. Ciddi bir hastalığı olanlarla ve yas tutanlarla çalışan sağlık personelinin, ölüm gerçeğine dair kişisel inkar, kaçınma ve antipati işaretlerine karşı uyanık olmaları

gerekir.

10. Doktorların işlevinin ne olacağı yeniden tanımlanmalıdır. Tedavi mümkün olmadığında hastaya rahatlık ve bakım sağlanması önemlidir.

Ölüm Hareketinin Getirdiği Bakış Açıları

1. Ölmek sadece biyolojik değil, aynı zamanda insani bir olgudur.

2. Ölüm hareketi dikkati tekrar geleceğin davranışlarımıza yön vermedeki rolü üzerine çekmiştir. Geçmiş kadar gelecek de şimdiye dayanır. Ölüme ve geleceğe dair beklentilerimiz, şimdiye hükmeder ve nasıl davranacağımızı belirler.

3. Kendi kendimize, doğamıza yabancılaşmamak için ölüm bilmececi ve korkusuyla birarada olmamız gerekir. Kişisel ölümlülüğün kabulü, kendini bilmeye giden en önemli yoldur. Sınırların farkına varış olgunluğu getirir. Ölüme sırt çevirmek mantıklı bir ihtiyaçtır ancak ölümün gerçekliğini sağlıklı bir biçimde koymak veya saklamak kendi kendine yabancılaşmaya ve patolojiye yol açabilmektedir. Ölümün, en başından beri içimizde olduğunu kabul etmek yaratıcılığı kuvvetlendirerek yıkıcılığı azaltabilir.

Zamana bağlı varlıklar olarak kendimizi tarih ve sonsuzlukla tanımlamak görevimizdir. İnanç, sevgi, sanat veya zeka üzerinden ölüme karşı bir duruş oluşturabilmemiz gerekir. Böylece ölümlü düşünürken doğüstü, ilhama dair veya varoluşsal kaynaklarımız benliğin acısını katlanılır kılacaktır. Ölüm gelmeden, bir "ars moriendi" (ölme sanatı) oluşturulmalıdır.

4. Ölümünden önce de yaşam çeşitli biçimlerde tehlikeye girebilir. Kısmi veya sembolik ölüm kavramlarıyla bir uzvun,

duyunun kaybı veya yas durumu, daha kapsamlı bir ölüm ve yas kuramından faydalanabilecektir.

5. Ölüm ve yas konuları disiplinlerarası ve sinerjik açıdan ele alınmalıdır.

6. Çocuk yetiştirmede, yaşama hazırlık olarak ölüm eğitiminin bir rol üstlenmesi gerekmektedir; bunun için geç bile kalınmıştır.

Psikologlar İçin Çıkarımlar

Kapsamlı değişkenlerin (yaşama istenci, yaşam tarzı, başa çıkma stratejileri, başarı ihtiyacı, etnik aralan gibi) ölümün anlamıyla olan etkileşimsel bağları hakkında bilgi, metodolojik karmaşıklıklardan dolayı örgütlü bir şekilde elimizde yoktur. Ölüm yazınındaki tutarsız bulgular farklı popülasyonların, yaş gruplarının, değerlendirme araçlarının, belirli koşullar altında oluşun ve ölüm tutumlarının düzensiz doğasını tam olarak değerlendirememekten kaynaklanır. Ölümün insanlar için kazandığı çoğul anlamların göz önüne alınmayışı ve ölüm korkusunun homojen bir değişken olarak algılanması güçlük yaratmaktadır. Bir başka eksiklik, bireylerin bilinçli ve bilinçdışı düzeylerdeki ölüm kaygısı arasındaki çelişkilerin ihmal edilmesidir.

Değişkenlerin deneysel manipülasyonuna da çok seyrek rastlanmaktadır.

Sonuç

Ölümün farkına varma ve sonluluğu bilmek, masumiyetin ve gençliğin kaybını gösterir. Ancak aynı zamanda harekete geçirici bir güç olarak da işlev gösterir; bireyi yaratıcılığa ve başarıya yönlendirir. Michelangelo'nun da dediği gibi, "üzerine 'ölüm' kazanmamış olan hiçbir düşünce içimde doğmaz."

Ölüm endişesi ve ilgisi yaşamı umur-samayan bir külte saplanmak demek değildir. Tam tersine ölüm farkındalığı vurgulanarak, yaşamın biricikliğine ve kıymetine verdiğimiz değer yoğunlaşır. Geçiciliğimize tepkide bulunurken değerleri, öncelikleri ve yaşam hedeflerini daha kolay tanımladığımızı görürüz.

Ölümün birçok yüzü ve anlamı vardır, ölüme dair algılar farklı kültürlerde ve çağlarda çeşit çeşittir. Ölüm tek bir disiplin araştırma alanı olamayacak kadar karmaşık bir olgudur. Psikolojinin tanatolojiye sağladığı katkılar ölümü, ölme sürecini ve kayıp yaşantılarını anlamayı kolaylaştırmıştır.

Özet

Ölümün psikolojideki yeri tarihsel olarak gözden geçirilmiştir. Psikolojinin erken senelerinde bir araştırma alanı olarak önemsenmeyişinin başta gelen sebepleri sunulmaktadır. 1950'lerin ortalarında yeniden keşfedilme sebepleri tartışılmıştır. Daha sonra temel bazı görgül bulgular, klinik anlayışlar ve tanatolojik alandaki çalışmalarla ortaya çıkan perspektifler betimlenmiştir. Kişisel ölümlülüğün farkına varılması, kendilik bilgisine giriş kapısıdır. Ölüm tek bir disiplinini ilgi alanı olamayacak kadar karmaşık olsa da, hümanist ve fizikçi-mühendis kültürlerin kesiştiği bir arena olarak psikoloji, ölümün nasıl yaşama hizmet edebileceğine dair anlayışımızı geliştirmede bize anlamlı bir fırsat sağlamaktadır.

* Feifel, H. (1990). Psychology and death. *American Psychologist*, 45 (4), 537-543.

Güvenli Topluma Giden Yolda Şiddet Olgusu

Dr. Ayla Dönmez

TPD İstanbul Şube Başkanı

ayladonmez@gmail.com

Şiddet ve güvenli bir yaşam. Zehir ve panzehir gibi; şiddetin egemenliği, güvenli toplumun zehirlenmesidir. Buna karşın, güvenli toplum geliştiği oranda şiddet, yaşamdan silinir.

Biliyoruz ki insanlığın var oluşundan; kutsal söylencelerdeki Habil ve Kabil kardeşlerin ölümüne kavgalarından beri şiddet, yaşamımızda varlığını sürdürmektedir.

Elbettebilimsel gelişmenin biçimlendirdiği çağdaş toplumsal yaşamda kaba kuvvete dayalı şiddet uygulamasında göreceli bir azalmadan söz edilebilir. Ama günümüz dünyasında şiddet, bir yandan nükleer, stratejik ve taktik silahlarla daha ağır ve yoğun üst biçimlere dönüşerek varlığını sürdürmekte, öteyandan da o bildik biçimiyle yakamızı bırakmamaktadır.

Şiddet tarih boyunca tartışılan bir durum. Peki *varlığından rahatsızlık duyduğumuz*, hoşlanmadığımız halde niçin şiddetle bu kadar iç içe yaşıyoruz.

Tabii şiddetin hepimizce bilinen ve pek çok araştırmamızın da ortaya koyduğu gibi çeşitli nedenleri vardır. Belki, temel amaç şiddet kullanarak ötekiler üzerinde güç sahibi olmak; korkuyu egemen kılarak kontrolü elde tutmayı sağlamaktır diye bir genel ve ortak tanımlama da yapılabilir. Öte yandan biliyoruz ki; doğada hayvanların yaşamında da şiddet var. Ama gözlemlerimiz, onların bu davranışlarının nedeninin temel gereksinimleri olan "yaşamak-varolmak" üzerine kurulu olduğu yönünde.

Bir şiirinde Ataol Behramoğlu diyor ki;

İnsan insanın
Kurduydu belki
Gerçek kurttan
Yokken farkı.

Onu kurttan
Ayıran özellik
Akıl olmalı
Ve üretkenlik

Ne ki; şairin dediği gibi bizleri kurttan ayıran aklımız ve de üretebilme yeteneğimiz olmasına karşın, hala şiddetin güvenli topluma saldırısı sürmektedir. İnsanoğlunun da güvenli bir toplumu kazanma savaşımı... Bu savaşımın kimi kazanımlarını, anayasalarda, uluslararası temel hak ve özgürlükler bildirgelerinde ve sözleşmelerinde de görebiliyoruz.

"Güvenli toplum" da her yurttaş, anayasal haklarını kullanmak ve yasaların güvencesinde olmak temel hakkına sahiptir. Yasalarla, kişilerin yaşadığı fiziksel ve sosyal ortamın sağlıklı bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Fakat bireyin karşılaştığı bireysel veya toplumsal şiddet onun bu haklarını kullanmasını engellemektedir. *Bu tür yaşantılar çoğaldıkça, yasalar uygulanamaz hale geldikçe ortaya çıkan boşlukları çeteler, mafyasal yapılar doldurmaktadır. Ekonomik güçlükler, uyuşturucu bu oluşuma yataklık etmekte, eğitimsizlik de koşulları uygun hale getirmektedir.* Giderek toplum yaşamında şiddet kültürü egemen olmaktadır.

Şiddetin Yaşanabildiği Ortamlar

Şiddetin yaşandığı pek çok ortam vardır. Aile, okul, iş, sokak, kamusal alanlar, kişilerarası ve ülkelerarası ilişkiler gibi sayılabilir. Bunlardan üzerinde önemle durulan ve çok araştırma yapılan kon-

lardan biri; aile içi şiddettir ...

Medeni Kanun şiddet kullanmanın tüm biçimlerini boşanma sebebi sayarak yaptırım altına almıştır.

Yasanın 162'nci maddesi, "hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış" başlığı altında doğrudan şiddet kaynaklı boşanma nedenini kaleme alırken aynen şöyle demektedir: "Eşlerden her biri diğeri tarafından hayatına kastedilmesi veya kendisine pek kötü davranılması ya da ağır derecede onur kırıcı bir davranışta bulunulması sebebiyle boşanma davası açabilir."

Şimdi bu maddenin yaşamda nasıl somutlandığını öteki boşanma sebepleriyle karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloya bakarak görmeye çalışalım:

törelere boyun eğme zorunluluğundan ve bunu besleyen eğitim, ekonomik, sosyal, kültürel nedenlerden kaynaklanmaktadır.

Boşanma nedenlerini veren tablodaki sonuçlar, şiddetin baskın olduğu ev içi koşullarını göstermektedir. Bu ortamın yetişkinler kadar çocukların da gelececeklerini etkileyeceği aşikardır.

Şimdi şiddetin toplumumuzdaki nedenleri ve yansımalarındaki öteki boyutlarından bazılarını gözden geçirelim. Hiç kuşkusuz, bilindiği gibi, toplumumuzun ve bireylerin biçimlenmesinde eğitimin, geleneklerin, törelerin belirleyici bir yeri vardır. Bu nedenle şiddetin görünürlüğü ile bunlar arasındaki ilişki ve etkileşimin irdelenmesi, yararlı olduğu kadar gereklidir de.

Yıl	Toplam	Zina	Cana		Cürüm ve Haysiyetsizlik	Terk	Akıl Hastalığı	Geçimsizlik	Diğer
			Kast ve Pek Fena Muamele	Pek Fena Muamele					
1991	A	27 167	271	91	72	717	92	25 497	427
	B	100	1,00	0,33	0,27	2,64	0,34	93,85	1,57
1992	A	27 133	221	79	97	678	98	25 189	771
	B	100	0,81	0,29	0,36	2,50	0,36	92,84	2,84
1993	A	27 725	228	103	95	777	129	25 580	813
	B	100	0,82	0,37	0,34	2,80	0,47	92,27	2,93
1994	A	28 041	215	90	65	719	105	26 119	728
	B	100	0,77	0,32	0,23	2,56	0,37	93,15	2,60
1995	A	28 875	176	105	69	634	122	27 096	673
	B	100	0,61	0,36	0,24	2,20	0,42	93,84	2,33
1996	A	29 552	171	63	85	583	109	27 764	777
	B	100	0,58	0,21	0,29	1,97	0,37	93,95	2,63
1997	A	32 717	229	112	74	675	124	30 674	829
	B	100	0,70	0,34	0,23	2,06	0,38	93,76	2,53
1998	A	32 167	217	119	89	735	96	29 898	1 013
	B	100	0,67	0,37	0,28	2,28	0,30	92,95	3,15
1999	A	31 540	181	82	84	564	104	29 535	990
	B	100	0,57	0,26	0,27	1,79	0,33	93,64	3,14
2000	A	34 862	133	62	69	593	93	32 844	1068
	B	100	0,38	0,18	0,20	1,70	0,27	94,21	3,06

Tablo 1 (A = Sayı, B = Oran)

Bu tablo (Tablo 1) verilerinin ülkemiz ve toplumumuz açısından taşıdığı anlamı doğru olarak kavramak için, tablomuzu, boşanmaların coğrafik dağılımını gösteren ikinci bir tablo ile birlikte değerlendirmek gerekir.

Görüldüğü gibi Tablo 2'deki istatistik değerlerde; Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da boşanmaların azlığı dikkat çekmektedir. Bu sonuçlar

İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü'nden Prof. Dr. Fatih Yavuz, Hakim Resul Çakır ve Araştırma Görevlisi Tunç Demircan tarafından yapılan araştırma "Türkiye'de Namus Saikiyle İşlenen Adam Öldürme Suçlarının Değerlendirilmesi"ni ele alan araştırmada; töre cinayetleri olan olaylarda daha çok erkeklerin yaşamını kaybettiği görüldü. 1995-2000 yılları arasında Yargıtay 1. Ceza Dairesi'ne

		Toplam	Marmara	Ege	Akdeniz	İç Anadolu	Karadeniz	Doğu Anadolu	Güneydoğu Anadolu
1998	A	63 391	16 435	8 522	8 143	10 630	7 812	5 637	6 212
	B	32 167	9 201	7 065	4 151	6 236	3 460	886	1 168
	C	0,51	0,56	0,83	0,51	0,59	0,44	0,16	0,19
1999	A	64 337	16 876	8 647	8 297	10 722	7 758	5 676	6 361
	B	31 540	8 796	7 284	4 039	5 797	3 514	1 059	1 051
	C	0,49	0,52	0,84	0,49	0,54	0,45	0,19	0,17
2000	A	65 311	17 330	8 775	8 457	10 815	7 704	5 717	6 513
	B	34 862	9 917	8 028	4 38	6 689	3 611	1 051	1 185
	C	0,53	0,57	0,91	0,52	0,62	0,47	0,18	0,18
2001	A	68 529	17 647	9 021	8 818	11 713	8 437	6 185	6 708
	B	50 402	15 176	10 703	6 138	9 573	5 552	1 492	1 768
	C	0,74	0,86	1,19	0,70	0,82	0,66	0,24	0,26
2002	A	69 626	18 073	9 147	8 986	11 869	8 434	6 259	6 858
	B	51 096	14 823	11 372	6 336	8 799	6 205	1 570	1 991
	C	0,73	0,82	1,24	0,71	0,74	0,74	0,25	0,29

Tablo 2: Coğrafi Bölgeye Göre Kaba Boşanma Oranı, 1998-2002 (A = Nüfus, B = Sayı, C = Oran %)

intikal eden 199 namus cinayetinin dosyaları incelendi. Yargıtay'daki dava dosyaları töre cinayetlerine kurban gidenlerin yüzde 71'inin erkek, sanıkların yüzde 80'inin okur yazar, yüzde 63'ünün de kentli olduğunu gösteriyor. Töre cinayetini işleyen 264 sanıktan 15'i kadın. Bu sanıklardan 142'si çalışıyor, 89'u emekli, 31'i ise işsiz. Sanıklardan 211'i sabıkasız çıkarken, 30'unun sabıkalı olduğu belirlendi. Töre cinayetlerinin en çok işlendiği kentler Gaziantep, Diyarbakır, Kastamonu, Artvin, Denizli, Hatay ve Bilecik... Bölgelere göre dağılımı ise Güneydoğu ile Ege'nin töre cinayetleri yoğunluğu açısından öne çıktığı tespit edildi.

Anadolu Ajansı'nın haberine göre, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün "töre ve namus cinayetleri" ne yönelik bu yılın araştırma sonuçlarını aşağıdaki gibi şekillendirebiliriz.

Doğum yeri itibariyle bölge kapsamında cinayet işleme oranı		
Güneydoğu Anadolu	Doğu Anadolu	Marmara
% 24	% 21	en az karışanlar

Suça karışan kadınların oranı		Suça karışan erkeklerin oranı		
% 49	% 23	% 22	% 18	yüksek sayıda
19-25	26-30	19-25	26-30	18 yaşından küçükler

Töre ve namus cinayetlerinde ölen kadın ve erkek sayısı		İşlendiği Yer (Marmara-Ege)	Olay yeri (il bazında)
710 E	480 K	% 38	Ankara, İstanbul, İzmir (başta geliyor)
Toplam: 1190			

Öldürülen kadınlar		Öldürülen erkekler	
% 20	% 19	% 20	% 18
19-25	26-30	46 yaş üstü	31-35

Öldürülenlerin doğduğu yer itibariyle yüzde oranları	
Doğu Anadolu İç Anadolu	Güneydoğu Anadolu
% 19	% 17

Şekil 2

Şekil 1

"Töre" kavramı içinde gerçekleşen cinayetler	kan davası
	kız alıp verme
	aile içi uyuşmazlık
	cinsel taciz
	yasak ilişki
	tecavüz
	namus

Öte yandan, “Yazar Yıldırım Türker’in 09.07.2006 tarihli Radikal Gazetesindeki yazısında Van ili’ndeki kadınların “kendilerini öldürme” olaylarını gösteren sayılar da üzerinde düşünülmesi ve çözüm arayışlarının hızlandırılması gerektiğini bizlere göstermektedir: “Geçen yıl 45 kadın, bu yılın ilk 6 ayında 25 kadın kendini öldürmüştür... Bu yıl 10-15 yaş arası intiharlarda kayda değer bir artış olmuştur.”

10 yaşlarındaki kız çocukları normal gelişim süreci içinde çocuk kabul edilmektedir. Bu yaşlar, ülkemizde ve dünyanın pek çok yerinde, kız çocuklarının saklanbaç, evcilik gibi oyunlar oynadığı yaşlardır. Bu çocukların intiharını neyle açıklayacağız?

“Toplumumuzda kadına karşı şiddet ve töre cinayetlerine” yönelik kadınların algı ve tutumları da *durumun olağan olduğu yönündedir ki bu kaygı vericidir*. Bu gerçek toplumumuzda ki kalıpcı düşüncenin yansımaları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Nitekim, konuyla ilgili olarak yapılan anketleme çalışmasının sonuçları da bu bakışı ortaya koymaktadır.

“BM Türkiye Temsilciliği’nin Hacı Ömer Sabancı Vakfı’nın katkılarıyla Van, Nevşehir, Kars, İzmir, Trabzon ve Şanlıurfa’da yaptırdığı anket kadına yönelik şiddetin ve töre cinayetlerinin normal karşılandığını ortaya koydu. Araştırmaya göre kadınlara en çok eşleri (% 73), daha sonra annesiz babaları (% 27) ve erkek kardeşleri (% 8.5) şiddet uyguluyor. Urfalı kadınların % 26’sı, erkeklerin % 30.5’i kadınların töre gereği cezalandırılmaları gerektiğini söylerken Van’da kadınların % 13.7’si, erkeklerin de % 23.1’i bu görüşe katılıyor” (<http://www.ajanspress.com.tr>).

Yakın zamanda üniversiteliler arasında yapılan bir çalışmadan da benzer sonuçlar alınmıştır. Araştırma şirketi Metropoll’ün 30 üniversiteyi kapsayan anketine göre, “Namus

için cinayet işlenir” diyen öğrencilerin oranı, Anadolu’daki bazı üniversitelerde yüzde 30’lara ulaştı. Üniversite gençliği arasında yapılan bir araştırma, yüksek eğitim almış gençlerin bile “töre cinayetleri”ni “normal” bulduğu gerçeğini ortaya çıkardı. “Töre için cinayet işlenir” diyen üniversite gençlerinin oranı, Fırat Üniversitesi’nde yüzde 30.9, Çukurova Üniversitesi’nde yüzde 28.8, Selçuk Üniversitesi’nde yüzde 18.7, Ondokuz Mayıs Üniversitesi’nde yüzde 17.1, Karadeniz Teknik ve Atatürk Üniversitelerinde yüzde 16.8, Gaziantep Üniversitesi’nde de yüzde 15.7 oldu. 4 bin 449 öğrenciyi kapsayan ankette, “Namus için cinayet işlenebilir” diyen öğrencilerin üniversitelere göre dağılımı, düşündürücü sonuçlar ortaya koyarken, bu konuda en liberal eğilim Yeditepe Üniversitesi’nde çıktı. Yeditepe Üniversitesi’nde tek bir öğrenci bile “Namus için cinayet işlenir” demedi (Turan Yılmaz, Hürriyet Gazetesi 27.10.2006).

Bu sonuçlar; toplumumuzda olayları ve davranışları olduğu gibi kabullenme, uygulama hatta olağan görme tutumunun yaygın olduğunu göstermektedir. Tabii ki, olayların “nedenini, niçinini” sorgulama ve araştırma davranışını kazanmayı engelleyen pek çok etken vardır. Ülkemizde Eğitim sistemimizin yeterince kazandıramadığı “okuma, araştırma alışkanlığının da giderek azalması” ve her şeyi kabullenme davranışı beraberinde karşı koymaya veya çözüm arayışına da olanak vermemektedir. Aşağıdaki çalışma bu gerçeği göstermektedir.

“Son yapılan çalışmada bilinen bir gerçek tüm çarpıklığıyla ortaya çıktı: 394 kütüphaneye karşı 400 bin kahvehanenin bulunduğu Türkiye’de kitap okumayı en çok televizyon ve internet engelliyor. Birleşmiş Milletler İnsani Gelişim Raporu’na göre, Türkiye, 173 ülke arasında 86. sırada yer alıyor. Batı’da okuma oranını araştırma yeni bir ‘bilim dalı kabul edilirken, araştırmalara göre, Japonya’da 25 kişiye bir kitap, Fransa’da 7 kişiye bir kitap, Türkiye’de ise 12 bin 89 kişiye bir kitap düşüyor. Türkiye’de okur yazar nüfusu yüzde

86 olmasına rağmen, kitap okuyan nüfus günden güne azalıyor. Türkiye’de, kitap okuma oranı yüzde 4.5 olarak tespit edilirken, üniversite bitirenlerin sayısının 14 kat arttığı son yıllarda, kitap okuyanların sayısının 1965 yılına göre yüzde 10’lara düşmesi, acı gerçeği ortaya koyuyor.” (Türk Kütüphaneciliği, Cilt 17 Sayı: 3 Eylül 2003).

Eğitim sistemimizde ezbercilik, eleştirel düşünme yetersizliği, yüzeysellik, özellikle de politik ve sosyal sığlık hüküm sürmektedir. Bu yapı, bireyleri ülke ve toplum sorunlarından koparmakta, uzak durmalarına yol açmaktadır.

Metropoll Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi tarafından yürütülen ve yüzü aşkın soruyu kapsayan araştırma, 18 ilde toplam 30 üniversitede okuyan 4 bin 449 öğrenciyle yüz yüze görüşülerek gerçekleştirildi. Onu aşkın akademisyenin yürüttüğü çalışmanın sonuçları şöyle: Gençler siyasete ilgisiz: 30 üniversitede yapılan gençlik araştırmasına göre, gençlerin yüzde 29.8’i “Bu pazar seçim olsa” hiçbir partiye oy vermeyecek. Araştırmaya göre, ‘Bakire olmayan kızla evlenmem’ diyenlerin oranı yüzde 59... (Şükran Pakkan www.milliyet.com.tr)

Bu ortam, bireyleri insan haklarını benimseyip özümsemekten ve demokratik yaşam bilincini geliştirmekten alıkoymaktadır; hatta yanlışa, baskıya ve önyargıya karşı durabilme davranışı ve becerisi geliştirmesini engeller. Bu özelliği kimi atasözü ve deyişlerimiz de kanıtlamaktadır. Örneğin;

Ana babaya karşı gelinmez.
Kızını dövmeyen dizini döver..
Söz büyüğün sus küçüğün.
Sofrada konuşulmaz.
Dayak cennetten çıkmadır.
Eti senin kemiği benim.
Öğretmenin vurduğu yerde gül biter.
Ateş olmayan yerden duman tütmmez.

Bu yaklaşımla emir komuta zincirinde

yaşamının doğal olduğu, “neden, niçin” demenin yanlış olduğu, otoritenin kayıtsız koşulsuz kabulü mesajları ile ev içi ve dışarısi denetim ve güdüm altına alınan yaşam biçimlerinde şiddet olağanlaşır. Devam edelim:

Erkek güçlüdür.
Erkek adama bir şey olmaz.
Erkekler ağlamaz.
Kadın zayıftır.
Eksik etek.
Karısı değil mi, sever de döver de.
Kadının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etmeyeceksin..
Bu evden gelinlikle çıkar kefeninle dönersin.

Deyişlerinde ve daha başkalarında ifadesini bulan erkek egemen toplum anlayışının yansımaları olarak kadının kocasına kayıtsız şartsız itaat etmesinin yanı sıra aşağılanarak çaresizlik yüklenen yaklaşımlarla kişileri saldırgan veya edilgen olmaya yönlendirmektedir... Dahası yazılı, sözlü ve görsel basın yayın organlarının taşıdığı olumsuzluklar, topluma şiddet pompalayan kaynaklar arasında önde gelen bir konuma sahiptir. RTÜK’ün “iki günlük haber programlarının” taranması suretiyle yaptığı bir çalışma, Tablo 3’de görüleceği gibi, bu konuda oldukça çarpıcı bilgiler veriyor.

Medya Takip Merkezi’nin 10 TV kanalının ana haber bültenlerini kapsayan bir çalışmasına göre; en çok yer verilen haberler, yurt içinde ve dışında gelişen kaza, cinayet, intihar, gasp, hırsızlık, kapkaç, kaçırılma, yangın, şiddet, yardıma muhtaç insanlar, zamlara vatandaşların tepkileri, zayıflama yolları gibi “yaşam” içerikli haberlerdir. Medya Takip Merkezi’nin 15 Kasım-15 Aralık 2004 tarihlerinde, TV kanallarının ana haber bültenlerinde yaptığı içerik analizinde. “yaşam” haberlerinin tüm haberler içerisindeki oranının %19 olduğu saptanmıştır. Merkezin 1-15 Eylül

gün ve süre	sözel saldırı	bedensel saldırı	devam eden şiddet görüntüsü	ses ile şiddet (silah sesi, ağlama, patlama),	hayvanlara	işyerinde şiddet	kaza	Toplam
31 Ocak 1998 Cumartesi 8 saat 15 dakika 8 saniye	14	266	514	128	24	12	85	1043
1 Şubat 1998 Pazar 8 saat 39 dakika 25 saniye	5	232	722	149	8	6	64	1186

2229

Tablo 3: RTÜK, Kamuoyu ve Yayın Araştırmaları Dairesi Başkanlığı (<http://www.jurnal.net/arastirma/arastirma-5.htm>)

2005 tarihleri arasındaki dönemde yinelediği araştırmasında ise incelenen 2.878 haberde bu oranın % 34'e yükseldiği ve toplam sürenin %31'inin "yaşam" haberleri için kullanıldığı görülmüştür. Aynı dönemde % 4 olan magazin haberlerinin oranı ise bir misli artarak % 8'e tırmanmıştır. Magazin haberlerine ayrılan süre ise toplam sürenin %11'ini oluşturmaktadır. Buna karşın Türkiye'deki ve dünyadaki çeşitli siyaset haberlerine, toplam haberlerin %12'si kadar yer verildiği görülmüştür. Kanalların %12'lik oranla en çok yer verdiği diğer bir konu da savaş ve terör haberleridir (<http://www.dorduncukuvvetmedya.com/article.php?sid=5181>).

Yakın zamanda yapılan çalışmalarda ise sonuçlar giderek olumsuz yönde artmaktadır. Yaşam artık bu kültür içinde sürmekte ve pek çok değer bu kültürle yoğrulmaktadır. Haberlerde izlenen şiddet haber ve öğelerinin ötesinde; filmler, diziler, reklamlar, spor programlarında da "şiddet" in yoğun olduğu bilinmektedir. Bu durum büyük küçük hepimiz için olumsuz olmaktadır. "İnsan insanın kurdudur" anlayışı ile diziler yapılmaktadır. Çeteleşmenin güçlülük olduğu, bu neden-

le yasaları önemsememe, ciddiye almama, neredeyse çete yasalarının daha çabuk çözüm getirebileceği mesajlarını vererek, şiddete hizmet eden "Kurtlar Vadisi", "Köpek" gibi diziler günlük yaşamlara yansımaktadır. Nitekim gazetelere de yansıyan bir olayda; Kurtlar Vadisi dizisinden esinlenip konsey oluşturan üç kişinin benzer yöntemlerle eski patronlarından 200 bin dolar istediklerini okumuştuk. Bu olayı gerçekleştiren kişilerin çocuk veya ergen olmayıp, 30 yaşlarında yetişkin olmaları televizyon gibi kitle iletişim araçlarında sunulan modellerin gösterdiği etki açısından, anlamlı bir örnek oluşturmaktadır.

Yakın tarihte yapılan bir başka çalışmada ise; Danışmanlığını Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Adnan Gümüş'ün yürüttüğü, Eğitim-Sen'in okullardaki şiddet olaylarını araştırmak amacıyla yaptıkları "Liselerimiz İl Merkezleri Türkiye Taraması 2006" nun sonuçları çok çarpıcıdır.

"Anket aralarında İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Adana, Diyarbakır, Malatya ve

Trabzon'un da bulunduğu 29 il merkezinde 10 Nisan-10 Mayıs tarihleri arasında imam hatip, kız meslek, endüstri meslek, normal ve anadolu liselerinden oluşan 193 okulda yapılmıştır. Araştırmaya katılan okulların yüzde 54'ünde bıçak gibi kesici ve delici alet bulunduğunu, okulların yüzde 38'inde bu dönem, yüzde 10.6'sında ayda, yüzde 4.8'inde ise haftada 1-2 bu tür aletlerin bulunduğu tespit edilirken, öğretmen ve idarecilerin de okulda sopa bulduğunu anlaşılmıştır.

Eğitim-Sen'in "Şiddet ve Taciz" anketine katılan öğrencilerin yüzde 50.3'ünü kız, yüzde 49.7'sini erkekler oluşturmaktadır. Anketten öğrencilerin ağırlıklı olarak mafya dizileri seyrettiği sonucu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin televizyon dizilerini seyretilmede tercihlerinin ne olduğuna yönelik soruda yüzde 21 oranı ile mafya dizileri ilk sırayı almaktadır. Bunu yüzde 19.5 ile komedi dizileri izlemektedir. Yine öğrencilerin yarısı yani yüzde 44.8'i aksiyon/macera/gerilim/korku türünde filmleri izlemeyi tercih etmektedir.

Bilgisayar oyunları da öğrencilerin vazgeçilmezler listesinin başında yer almaktadır. Atari salonu ya da internet kafelere giden öğrenciler arasında; en çok oynanan oyun türü yüzde 66.5 ile savaş ve dövüş oyunları olarak gözlenirken; futbol oyunu yüzde 12.1, araba ve motor yarış oyunları yüzde 9.9 oranına sahiptir. Bunun yanında öğrencilerin yüzde 7.1'i sanal sohbet (chat), bilgi alma ve araştırma yapmak amacıyla internet kafelere gittiklerini belirtmişlerdir" (<http://www.turkegitim-sen.org.tr/modules.php?name=News&file=article&sid=181>).

Nitekim 25 Ekim 2006 tarihinde basına yansıyan haberlerden Milli Eğitim Bakanlığı'nın okullarda "vak'a analiz formları" ile tuttuğu istatistikler şiddetin arttığını açıkça göstermektedir. Böylesi bir atmosferi soluyan ve uygun eğitim ve öğretim alamayan çocuklarımızın son zamanlarda yaşayıp, yaşattıkları şiddet davranışı ve sonuçları rakamlarda görülmektedir.

Okullarda geçen eğitim-öğretim yılının son 1,5 ayı ile bu yıl 2 bin 474 olay meydana geldi. Olayların 47'si ateşli, kesici, delici aletler ve silahla yaralama olarak gerçekleşirken, 9'u ölümlü sonuçlandı. Milli Eğitim Bakanlığı'nın okullardaki "vaka analiz formu" aracılığıyla istatistiklerin tutulmaya başlandığı 26 Nisan 2006 tarihinden bu yana yaz tatili göz önünde bulundurulmadığında, okullarda toplam 2 bin 474 olay meydana geldi. Bu olaylara, 6 bin 224 öğrencinin karıştığı tespit edildi.

Fiziksel zarar veren şiddet, 814 olay (% 32.9); zorbalık, tehdit, sataşma, 491 olay (% 19.8); dedikodu, lakap takma, 323 olay (% 13.1); eşyaya/mala zarar verme, 234 olay (% 9.5); okula silah/kesici, delici alet getirme, 196 olay (% 7.9); çalma, gasp, 184 olay (% 7.4); alkol, uyuşturucu, ilaç kullanımı, 84 olay (% 3.4); cinsel taciz, 65 olay (% 2.6); ateşli, kesici, delici silahla yaralama, 47 olay (% 1.9); çete oluşturma/katılma, 27 olay (% 1.1); ateşli, kesici, delici silahla ölümlü olay, 9 olay (% 0.4) (Hürriyet gazetesi Okullarda şiddet giderek artıyor).

Bu araştırma sonuçlarında da görüldüğü gibi toplumsal değerlerin yozlaştırılması, şiddet, tüketim, anlık zevklere yönelik yaşamı işleyen görsel ve işitsel sunumlarla karşı karşıya kalarak duyarsızlaşan, şiddet uygulayanların yanı sıra, pek çok kişi de şiddet mağduru konumunda kalmaktadır. Giderek bu koşullar altında bir yaşam biçimi yerleşmektedir. Bu durumda, pek çok çocuk, yetişkin doğrudan şiddete maruz kalmasalar da dolaylı olarak şiddet yaşamakta ve istismar edilmektedirler. Nitekim aşağıdaki sonuç ve yorumlar bu tespitemizi doğrulamaktadır.

"Yılda ortalama 8000 cinayet,100 000 şiddet olayı TV ve yazılı basında yer almaktadır. 18 yaşa ulaşmış her genç, 200 000 şiddet olayına maruz kalmaktadır. Yaklaşık 1000 bilimsel çalışmada, medya şiddeti "çocuk ve genç için risk oluşturmaktadır." Tanımlanması yer almaktadır. 10-15 yılda iki kat artış olduğundan söz edilmektedir.

Tüm çocuk ve genç sağlığı kuruluşları, medyada şiddetinin gerçek dünya şiddetine katkısı olduğunu belirtmektedirler.

Bu göz ardı edilemeyecek bir halk sağlığı konusudur. Medya bu konuda bilgilennmeli, eğitimi önemsemelidir. Eğitime önce kendi üyelerini eğiterek başlamalıdır. İyi gazeteci olma eğitimi almışlardır. Ancak şiddet, travma, bireyi güçlendirme, dayanıklılığı arttırma, suç ve suçlu psikolojisi eğitimi olmaksızın ve sıklıkla uzmanlardan yardım almaksızın bu konuları işlemektedirler. Bilgilenme, yardım alma, eleştirel izleme, sorarak ve sorgulayarak olayları anlama ve farkındalığı arttırmaya yönelik programlar üretilmesi ile çocukların ihmali ve istismarı önlenabilir" (Doğan Kökdemir, Türk Psikoloji Bülteni, Cilt: 8 Sayı: 24-25, Sayfa: 71).

Aşağıdaki tablolardaki sonuçlardan da görüldüğü gibi, bu yaşam biçimi çocukları, özellikle de gençleri daha fazla etkilemektedir. 2000 yılında güvenlik birimine getirilen çocukların işlediği suç dağılımında; şiddet içeren suç miktarının ne kadar yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4: (<http://orgm.meb.gov.tr/Rehberlik/ortaogretimsubesi.htm>)

Suç Türleri	Sayı
Adam Öldürme	270
Yaralama Darp	7489
Kız, Kadın ve Erkek Kaçırma	623
Irza Geçme ve Sarkıntılık	340
Hırsızlık	7180
Oto Hırsızlığı	996
Otodan Hırsızlık	955
Yankesicilik	931
İzrar	363
Trafik Suçları	1059

Tablo 5 ise, suça karışmanın cinsiyet ve yaş gruplarına göre dağılımını vermektedir. Bu tabloda en çarpıcı bulgu ise, suça karışma yaşının 6 yaş altına inmiş olmasıdır.

Tablo 5: (<http://orgm.meb.gov.tr/Rehberlik/ortaogretimsubesi.htm>)

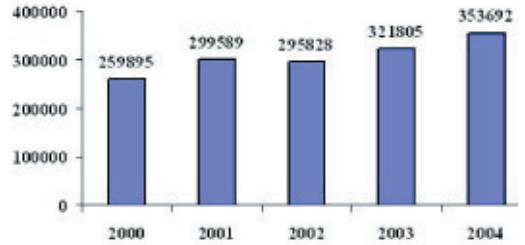
Yaş Grupları	-6	7-11	12-15	16-18
Erkek	766	1728	10280	19675
Kız	444	597	1820	2374

2000 yılı istatistik sonuçları ile 2004 yılında yapılmış olan istatistik sonuçları karşılaştırıldığında; şiddet kültürünün ülkemizde ürkütücü bir biçimde yaygınlaştığı görülmektedir. Doğaldır ki, bu artış güvenli toplum için ciddi boyutlarda tehlike oluşturmaktadır.

"Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Büro Amirliğinin verilerine göre 2004 yılının ilk 10 ayı içerisinde 49.921 çocuk hakkında suç işlediği şüphesi ile işlem yapılmıştır. Suça yönelen çocuk sayısı göz önüne alındığında ülke genelindeki 3 çocuk ıslahevi ve 8 çocuk mahkemesi yetersiz kalmaktadır. Adalet Bakanlığınca, çocukların uluslararası normlarda yargılanması, korunması, bakımı ve rehabilitasyonu için çocuk mahkemeleri ve çocuk ıslahevleri sayısı ihtiyaca yönelik olarak ivedilikle arttırılmalıdır" (http://www.shcek.gov.tr/portal/dosyalar/hizmetler/cocuk/sokak_cocuk/komisyon_raporu/rapor3.htm).

Tablo 6'da ise, ıslahevine girebilen hükümlü çocukların suç türleri görülmektedir.

SON 5 YIL ASAYİŞ OLAYLARI
(TRAFİK SUÇLARI HARİC)

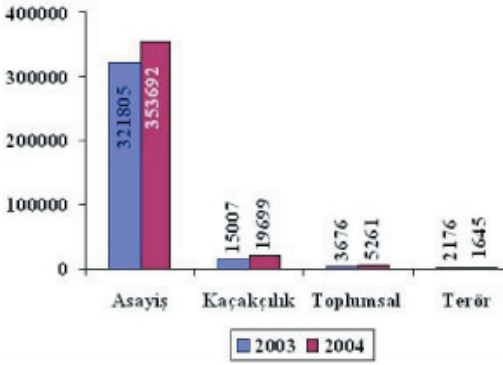

Şekil 3: 2000-2004 Yılları Asayiş Olayları

Emniyet Genel Müdürlüğü istatistiklerine göre, 2003-2004 yıllarındaki suç çeşitlerinin dağılımında ise, asayiş suçları Şekil 4'ü vermektedir. Yine Emniyet Genel Müdürlüğünün istatistikleri, Türkiye genelinde polis sorumluluk alanlarında şahsa ve mala karşı uygulanan şiddet eylemlerinin 2005 yılında nasıl bir seyir izlediğini de Tablo 7 yansıtmaktadır.

Yıllara Göre Suç Türü	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Adam öldürme	140	123	157	142	118	83	82	57	62	45
Hırsızlık	239	280	231	309	214	147	91	136	83	51
Irza geçme	49	54	64	59	42	28	43	54	27	30
Fiili livata	53	70	60	50	23	31	19	34	22	27
Yaralama	19	14	16	15	10	7	6	6	5	7
Gasp	138	112	77	102	120	100	98	139	103	134
Diğer	33	38	25	29	57	32	19	31	27	40
Toplam	671	691	630	706	584	428	358	457	671	691

Tablo 6: Suç Türüne Göre İslahevine Giren Hükümlü Çocuklar, 1995 - 2004 (Emniyet Genel Müdürlüğü)

Şekil 4: 2000-2004 Yılları Suç Çeşitleri Dağılımı

Tablo 7, il ve ilçe sınırları dışında jandarmanın yetki sınırları içinde kalan kırsal bölgelerdeki yani köy ve yayla gibi yerleşim ve konaklama alanlarındaki durumu yansıtmamaktadır.

Basına yansıyan Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre, her yıl 700 kişi serseri kurşunlarla, Türkiye’de yılda ortalama 3 bin kişi ise bireysel silahlarla hayatını kaybediyor. 1 milyon 800 bini kuru sıkı olmak üzere, 7 milyonu ruhsatsız, 9 milyondan fazla silah bulunuyor. Silahlanmanın son 8 yılda yüzde 358 arttığı ülkemizde her 10 kişiden birinin silahlı olduğu tespit edilmiştir.. Silah kullanmanın olağan bir durum olduğu hatta günlük yaşamın parçası olduğu mesajı medya tarafından filmlerde, dizilerde ve haberlerde yoğun

olarak işlenmektedir.

Yine basından takip edebildiğimiz Emniyet kayıtlarına göre ise, Türkiye genelinde sadece polis bölgesindeki ruhsatlı silah sayısı 600 bine yaklaştı. En çok silah bulunan illerin başında başkent Ankara geliyor. Ankara’daki ruhsatlı tabanca sayısının 97 bin 613. Ankara’yı takip eden iller şöyle: İstanbul 86 bin 875, Antalya 33 bin 173, İzmir 30 bin 947, Samsun 20 bin 939, Kocaeli 16 bin 332, Konya 15 bin 963, Tokat 14 bin 631, Adana 14 bin 381, Bursa 13 bin 560, Kastamonu 12 bin 960’ne ulaştığı görülmektedir. Tüm bu sonuçlar bize şiddetin bir kısır döngü halinde yaşamımızı işgal ettiğini açıkça göstermektedir. Hatta bu sonuçlar bize; şiddete karşı duyarsız ve şiddetin olağan olduğu düşüncesinin etkisinde bir yaşam biçiminin geleceğimiz olacağını da söylüyor. Çünkü; yapılan araştırmalardan, şiddet kültürü ile yetişen çocukların ileride bu şiddeti uygulayan kişiler olarak toplumda yani başımızda olacaklarının da olağan hale geleceğini öğreniyoruz. “Şiddet Kültürü” beraberinde taşıdığı değerleri yaygınlaştırırken, çağımızın insanını da duyarsızlaşma yönünde etkilemektedir. Bu kültürü yaratan motive edici unsurların kontrol altına alınmaması karşısında, herkesin ve toplumun geleceğinin risk altında olacağı da açıktır. Bu durum; bizi “Güvenli

Tablo 7: 2005 Yılı Türkiye Geneli Polis Sorumluluk Alanında Meydana Gelen Şahsa ve Mala Karşı İşlenen Asayiş Olaylarının Suç Türlerine Göre Dağılımı (Emniyet Genel Müdürlüğü)

Şahsa Karşı İşlenen Asayiş Olayları			Mala Karşı İşlenen Asayiş Olayları		
Suç Türü		Olay Sayısı 2005 Yılı	Suç Türü		Olay Sayısı 2005 Yılı
Öldürme	Kasten	2094	Hırsızlık	Evden	53932
	İhmal veya Kazaen (Trafik Kazası Hariç)	808		İşyerinden	43733
	Öldürmeye Teşebbüs	489		Resmi Kurum ve Kuruluşlardan	3579
Müessir Fiil	Kasten Yaralama	31011		Bankadan	158
	İhmal ve Kazaen Yaralama	5168		Otodan	39705
	Darp	46612		Oto Hırsızlığı	32051
Genel Adab ve Aile Nizamı ile Şahıs Hürriyeti Aleyhine Suçlar	Kız-Kadın, Erkek Kaçırma	5220		Kapkaçılık	7168
	Çocuk Kaçırma	429		Yankesicilik	18556
	Rehin Alma	33		Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Hırsızlığı	886
	Tehdit	10809		Diğer	35060
	Aile Fertlerine Kötü Muamele	9901	Gasp-Yağma	Şahıstan	6248
	Hakaret ve Sövme	4600		Evden	160
	Müstehcen Hareketler	1802		İşyerinden	290
	Irza Geçmek	1206		Bankadan	6
	Irza Tasaddi	805		Adam Kaldırmak	86
	Evlenme Vaadiyle Kızlık Bozma	318	Zorla Çek-Senet İmzalatmak/Tahsil Etmek	188	
Fuhşa Teşvik, K.Ticaret ve Aracılık	1594	Yangın	Kasten	1524	
Kumar Oynamak/Oynatmak	1825		İhmalen	3253	
Devlet İradesi Aleyhinde İşlenen Suçlar	Kolluk Kuv. Hakaret, Muk. Darp/ Saldırı	7037	Diğer Suçlar	Dolandırıcılık	7528
	Diğer Dev.Me.Hakaret, Darp ve Saldırı	1616		Emniyeti Suistimal	5162
	Rüşvet	144		Suç Eşyası Satın Almak, Satmak ve Saklamak	510
	Zimmet	33		Mala Zarar Vermek (Nası İzzar)	14156
	İrtikap	20		Bilişim Suçları	214
İhtilas	6	Mesken Masuniyeti Aleyhinde Suçlar		2093	
Diğer	İnsan Ticareti (TCK 201/b)	130		Hükümet Emirlerine Muhalefet	2804
	6136 Sayılı Kanuna Muhalefet	10667	Mala Karşı İşlenen Tasnif Dışı Suçlar	10715	
	Meskun Mahalde Silah Atmak	5470	Genel Toplam	289765	
	İntihar	1619			
	İntihara Teşebbüs	12094			
Şahsa Karşı İşlenen Tasnif Dışı Suçlar		34436			
Genel Toplam		197996			

Toplum Yaşamını Sağlama" amacına götürmelidir. "Şiddet Kültürüne" karşı, ciddi çözümler geliştirmek sorumluluğu hepimize düşmektedir.

İşte bu noktada; genelde birey, yurttaş, anne, baba veya hekim, öğretmen, işçi, mühendis, siyasetçi, asker, polis, gazeteci gibi. herhangi bir mesleğin sahibi olarak, özelde ise; "Psikologlar olarak ne gibi sorumluluklar almalıyız?" sorusunun gündemimizde olması gerekmektedir.

Genellikle psikologlar yaşananlar karşısında zarar görenlerin sorunlarıyla baş etmelerine yönelik görevler almaktadırlar. Yani, daha çok sonuçtan yola çıkarak birey için çözüme odaklanan çalışmalar yapmaktadırlar. Oysa bu kaos ortamında yitirilen *sevgi, hoşgörü, saygı, toplumsal dayanışma, eşitlik, paylaşma gibi değerlerin yitirilmemesi, benimsenmesi ve korunmasına* yönelik çalışmaların arttırılması için girişimlerde bulunmak gerekmektedir. Bu nedenle psikologlar toplum ve bireyin sağlığının korunmasında da sorumluluk almalıdırlar. Güvenli Toplum için toplumun her alanında, her kademesinde profesyonel bir duruşla gerekli yapıların içinde bulunmalıdırlar. Örneğin; Ülkemizde işleyen RTÜK, Milli Eğitim Şurası gibi oluşumlarda psikologlar mutlaka yer alarak mesleki donanımları ile katkı yapmalıdırlar.

Bireyler ise, yanlışa karşı demokratik haklarını kullanan, doğruyu yaşama geçirme gibi sorumluluklarını yerine getiren "yurttaş" olmayı önemsemelidirler. Bu girişimler *güvenli toplumda yaşama* özleminin gerçekleşmesi ve gelişmesine katkı sağlayacaktır.